ВАСКО ПОПА (1922-1991) И УВОЂЕЊЕ У СПАСОНОСНИ СВЕТ ПЕСНИЧКИХ СНОВИЂЕЊА

Поноћно сунце

Такозвана политика, некада висока друштвена и умна дисциплина, данас је поље којим харају узурпаторски осредњи и нижи духови. Таква, она настоји да усиса и опогани све стваралачке снаге друштва и личности, да их сроза у своје саучеснике. Да све услови собом, свему удари свој жиг и све стави у службу својих приземних рачуница, своје идеологије дроба и стражњице, свог идиотизма. Да прогута и радника, и сељака, и уметника, и свештеника, и научника, и учитеља, и студента. Да заборавимо ко смо и да не урадимо оно због чега смо ту. Недопустиво је пристати на то. Наше је да безусловно, и без обзира на личну цену, урадимо оно што јесте до нас. Подсећајући на то, и обележавајући 95. годишњицу од рођења знаменитог песника Васка Попе, доносимо пред вас један од текстова којим је он (у)радио што је било до њега. Онај текст којим нас уводи у драгоцени „зборник песничких сновиђења" из 1962.

I — Поноћно сунце приносе нам, ето, песници. Исковали га, чини нам се, од самих загонетака без одгонетке. Замесили га од уклетих, неизрецивих самогласника и сугласника и чарањем до белог усијања довели. Изнели га из својих снова с ове или оне стране очних капака. Изнели га из својих виђења с ове или оне стране земље и неба.

Не пристанемо ли и ми с њима, песницима, да сањамо и да гледамо, нећемо видети поноћно сунце. Дневним овим очима само се дневне и свакодневне ствари виде.

II — Овде смо на тлу самих песничких сновиђења. Песници су овде једини богови и нема ту других богова осим оних које сами песници уобличују и разобличују. Видети у сну за њих значи стварати. Њихове очи жаришта су, нису стаклена окна на којима поиграва одсјај жара. Њихове речи овде не говоре о сну: њихове речи сањају.

Обасјани једним другим сунцем, крстаримо овим мађијским тлом. На сваком кораку открива се и отелотворује све чудесно у нама па и око нас. Узнесени смо до недокучиве дивоте која нам претвара главу у волшебну ковачницу. Остварују нам се све неостваривe жеље. И све чудовишно изван нас, али и из нас самих, ослобађа се и оваплоћује. Суочени смо са стоглавом страхотом која нам о глави (о овој јединој) ради. Савлађујемо сва несавладива страховања.

Подвргнути смо овде једном законику строжем од свакодневних прописа јаве. Право опстанка има овде само оно што у себи садржи, што само собом представља формулу из које се може родити цео један нови, својеглави свет, са свом новом доследношћу. Све остало што нема снагу чудотворне песникове речи, родитељке светова, мртва је измишљотина и не може се одржати на овом сновном тлу.

Говори нам се овде језиком свемогућих преображавања. Све се овде преображава: као да се, одједном, све у свему препознаје, као да расцветана разноврсност препознаје себе у облом јединству у које сазрева и из кога ће се поново расцветати. Преображава се све према нашој жељи и према нашем страху. Да ли то песници овде венчавају и развенчавају суштине? Или то сама твар од које смо саздани сања своја могућа поновна рађања, поновна васкрсавања?

Час задивљени, час застрашени, видимо како се укида смртоносна несразмера између нас и свеколиког свемира, очухински равнодушног према нама. Изједначујемо се са самим непрекидним свемирским стварањем. Владамо том звезданом чаролијом и у исти мах јој служимо. Није ли сваки од тих светова који настају овде, пред нашим очима, у ствари салик или нелик или пралик овог нашег света јаве?

Овде, над провалијом покорене страхоте, на жарким стубовима освојене дивоте, граде нам песници очовечену и неприкосновену звездану општину. Од песника ћемо сазнати како се можемо у њој настанити, како можемо у њој свој голи живот нешто лакше очувати и окрилатити.

III — Сањао сам одавно једну књигу снова, једну књигу начињену од најлепших (за мене најлепших) снова српских песника. Сањао сам сановник у коме сами песници тумаче своје снове и своја виђења. Сањао сам чаробну кутију у којој су скривени кључеви сновидовља. Ко жели да научи како се тим кључевима барата, нека кутију отвори. Најбоље је да се то уради око поноћи. **<**

Васко Попа

(Предговор *Поноћном сунцу. Зборнику песничких сновиђења*, „Нолит”, Београд, 1962. Приређивање и опремање: „Нација”)

Објављено: недеља, 9. април 2017, 21:20h